

НАСТУПНІСТЬ У ПІДГОТОВЦІ АНСАМБЛЕВОГО БАНДУРИСТА

Мета роботи – проаналізувати особливості підготовки ансамблевого бандуриста в умовах сформованої в Україні системи безперервної музичної освіти. **Методологічна основа.** Були використані методи системного педагогічного та мистецтвознавчого аналізу, ґрунтовані на принципах комплексності та послідовності. **Наукова новизна.** Вперше проведено системний аналіз особливостей підготовки ансамблевого бандуриста (на прикладі капели бандуристів «Чарівниці» Дніпропетровської академії музики ім. М. Глінки) на різних етапах безперервної професійної освіти. Виділено ключові умови взаємодії педагогів різних спеціалізацій, які дають змогу навчити бандуриста як сольному, так і колективному (ансамблевому) мистецтву «співогри» (виконання вокально-інструментального твору). Визначено механізми забезпечення наступності в підготовці бандуриста в системі «музична школа – музичний коледж – музична академія». **Висновки.** Наступність на всіх етапах безперервної професійної освіти бандуриста є обов'язковою умовою підготовки кваліфікованого артиста ансамблю (капели) бандуристів і реалізується завдяки єдиній системі взаємодії між педагогами всіх трьох рівнів підготовки. Особливістю педагогічного забезпечення підготовки ансамблевого бандуриста є тісна співпраця педагогів з фаху, вокалу та керівника капели бандуристів.

Ключові слова: капела бандуристів, ансамблевий бандурист, безперервна музична освіта.

Березуцкая Марина Сергеевна, преподаватель кафедры народных инструментов Днепропетровской академии музыки им. М. Глинки

Преимственность в подготовке ансамблевого бандуриста

Цель работы – проанализировать особенности подготовки ансамблевого бандуриста в условиях сложившейся в Украине системы непрерывного музыкального образования. **Методологическая основа.** Были использованы методы системного педагогического и искусствоведческого анализа, основанные на принципах комплексности и последовательности. **Научная новизна.** Впервые проведен системный анализ специфики подготовки ансамблевого бандуриста (на примере капеллы бандуристов «Чарівниці» Днепропетровской академии музыки им. М. Глинки) на различных этапах непрерывного профессионального образования. Выделены ключевые условия взаимодействия педагогов различных специализаций, позволяющие обучить бандуриста как сольному, так и коллективному (ансамблевому) искусству «співогри» (исполнение вокально-инструментального произведения). Определены механизмы обеспечения преемственности в подготовке бандуриста в системе «музыкальная школа – музыкальный колледж – музыкальная академия». **Выводы.** Преемственность на всех этапах непрерывного профессионального образования бандуриста является обязательным условием подготовки квалифицированного артиста ансамбля (капеллы) бандуристов и реализуется благодаря единой системе взаимодействия между педагогами всех трех уровней подготовки. Особенностью педагогического обеспечения подготовки ансамблевого бандуриста является тесное сотрудничество педагогов по специальности, вокалу и руководителя капеллы бандуристов.

Ключевые слова: капелла бандуристов, ансамблевый бандурист, непрерывное музыкальное образование.

Berezutskaya Marina, Teacher of the Department of Folk Instruments of M. Glinka Dnipropetrovsk Academy of Music **Succession in the training of an ensemble bandurist**

The aim of research is to analyze the peculiar features of an ensemble bandurist preparation under the conditions of Ukraine continuing professional musical education system. **The methodological basis** of research comprises methods of system pedagogical and musicological art analysis based on the principles of comprehensiveness and consistency. **Academic novelty** of the research lies in the systematic analysis of ensemble bandurist training specifics (based on the example of the Bandurist Capella "Charivnitsi" of M.Glinka Dnipropetrovsk Academy of Music) at different stages of continuing professional education. The key terms of the interaction between teachers of various specializations that allow to train a bandurist to perform both solo and in a group (ensemble) art of "spivogra" (performance of a vocal and instrumental musical piece) were highlighted. Mechanisms to ensure succession in the training of a bandurist within music school – music college – music academy system were determined. **Conclusions.** Succession at all stages of continuing professional education of bandurist is a prerequisite for the training of a qualified ensemble (capella) artist, which is realized through a system of interaction between teachers of all three levels of training. The peculiarity of an ensemble bandurist training is the close cooperation between teachers of special class, singing, and director of bandurist capella.

Key words: bandurist capella, bandurist ensemble, continuing professional education.

В умовах сучасної системи безперервної музичної освіти питання забезпечення наступності набуває найважливішого значення. Найбільш значні труднощі, з якими стикається музикант в отриманні музичної освіти, виникають на перехідних етапах у системі школа / коледж / академія. Велика частина цих проблем обумовлена відсутністю наступності в навчанні. Особливого значення ці проблеми набувають при підготовці ансамблевого бандуриста (артиста капели бандуристів), яка вимагає тісної взаємодії педагогів декількох спеціальностей.

Актуальність визначається недостатністю наукових досліджень у питаннях наступності в підготовці ансамблевого бандуриста, а також особливими умовами організації наступності в підготовці артиста капели бандуристів при переході з одного рівня музичної освіти на інший.

Мета дослідження – проаналізувати особливості підготовки ансамблевого бандуриста в умовах сформованої в Україні системи безперервної музичної освіти: на прикладі Дніпропетровської академії музики ім. М. Глінки простежити засоби здійснення наступності на всіх рівнях освіти.

Наукова новизна. Вперше проведено системний аналіз особливостей підготовки ансамблевого бандуриста на різних етапах безперервної музичної освіти. Визначено механізми забезпечення наступності в підготовці ансамблевого бандуриста в системі музична школа-музичний коледж-музична академія.

Виклад основного матеріалу. Підготовка професійного музиканта (виконавця інструменталіста або вокаліста) – завдання непросте і потребує тривалого часу. Принцип наступності, який продиктований необхідністю довготривалої підготовки, характерний для всієї галузі музичного мистецтва. Через це в умовах музичної освіти наступність грає ведучу роль в становленні професіонала-музиканта, зберігає виконавських традицій. Впродовж багатьох років учень вбирає методичні настанови свого вчителя з тим, щоб з часом передавати ці знання вже своїм учням [6].

Найбільш важливе значення набуває реалізація наступності при підготовці бандуриста, яка передбачає в обов'язковому порядку оволодіння мистецтвом акомпанування власному співу. Ця особливість получила назву бандурного вокалу або «співогри» [4]. Більше того, бандурне мистецтво має унікальну форму колективного виконання вокально-інструментальних творів – капели бандуристів, які є абсолютно особливим національним явищем. Відповідно, і підготовка ансамблевого бандуриста (артиста капели бандуристів) – виконавця вокально-інструментальних творів повинна бути не менш унікальною. Не існує у світі інших музичних інструментів, на яких вокально-інструментальні твори виконувалися б колективно. А ось капели бандуристів, які налічують від 12 до 50 учасників, існують вже протягом майже 100 років. У 1918 році видатний бандурист Василь Ємець у Києві організував першу капелу бандуристів [1].

За майже 100-річну історію свого існування капели бандуристів стали невід'ємною частиною національної культури, символом України. Ансамблі і капели бандуристів існують фактично в усіх містах нашої країни, це професійні та самодіяльні колективи. В усіх музичних вищих навчальних закладах України є класи бандури, а в Національній музичній академії України навіть кафедра бандури [5]. Підготовка ансамблевих виконавців – майстрів колективного співогри досягається завдяки системі навчання бандурному мистецтву, історія становлення якої нараховує близько п'яти століть, а її витoki беруть початок у XVI ст. Саме в цей період загального піднесення освіти та культури на Україні відбувалася професіоналізація кобзарства, коли одночасно з формуванням інших професійних цехів виникли й кобзарські цехи-братства. Вони сприяли збереженню репертуару, формуванню професійної культури та стали центрами плекання виконавських традицій, де закладалися специфічні особливості бандурної гри [2].

У часи існування кобзарських цехів-братств навчання вже було багатоступеневим і відбувалося виключно завдяки наступності: довгочасне навчання полягало в засвоєнні «старцівської науки». "Вся система знань зберігалася в «Устиянських книгах» і передавалася від учителя до учня як настанови" [3, 194]. Репертуар та техніко-виконавські навички переймалися «на слух», за принципом «роби, як я». Навчання у «панотця» тривало переважно три роки і закінчувалося своєрідним екзаменом – «одклінщина» та «визвілка», після чого учень отримував право ходити по селах та заробляти на життя [7]. Однак навчання на цьому не закінчувалося, це був так званий перший ступінь. Другий ступінь був присвячений оволодінню розмовним, вокально-інструментальним духовним і світським матеріалом від свого «панотця» чи інших старців та тривав протягом всього життя.

У наш час наступність у системі підготовки бандуриста у порівнянні з традиціями кобзарських цехів-братств перетворилася, прийняла інші форми та реалізується завдяки багатоступеневій системі музичної освіти «школа-училище-консерваторія», сформованої у радянську епоху. Процес підготовки професійного бандуриста на сучасному етапі музичної освіти в цілому займає 16 років, з них – 7 років в музичній школі (початковий ступінь), 4 роки в музичному училищі (середній ступінь) і 5 років – в музичній академії (вищий ступінь).

Перший ступінь підготовки майбутнього ансамблевого бандуриста починається в музичній школі, де діти з 6-8-річного віку навчаються основам бандурного мистецтва. На цьому етапі навчання закладається фундамент всіх необхідних навичок бандуриста: гри на бандурі, основ вокального співу, навичок ансамблевого виконавства. Фактично з першого класу учні вже співають і одночасно грають на бандурі, опановуючи основи «співогри» (аккомпанування власному співу). Навички ансамблевого виконання також закладаються на початковому етапі музичної освіти, оскільки вони є обов'язковим елементом виконавської діяльності бандуриста будь-якого рівня [9]. Як показує багаторічний практичний досвід, відсутність цієї частини підготовки створює серйозні труднощі на наступних етапах професійного росту.

Початковий етап підготовки бандуриста триває 5-7 років (залежно від того, в якому віці учень почав займатися в музичній школі) і завершується вступом випускника в музичне училище (коледж). Більшість вчителів музикальних шкіл займаються викладацькою діяльністю протягом усього життя будучи колишніми випускниками цих самих шкіл. З часом їх учні стають викладачами не лише музичних шкіл, а й музичних училищ і академій України, і тому саме їм віддають своїх випускників викладачі музичних шкіл. Завдяки цьому простежується наступність не лише в підготовці на різних етапах музичної освіти: школа-училище-академія, а і наступність поколінь музикантів-педагогів. Протягом всього періоду навчання в музичній школі учень розглядається як майбутній студент музичного училища. Таке ставлення передбачає тісні контакти між педагогами музичної школи і музичного училища при переході учня

на наступний етап навчання. В ході такого співробітництва вчителі музичних шкіл удосконалюють та підвищують рівень своєї педагогічної майстерності. Дуже часто така співпраця підштовхує їх до продовження своєї професійної освіти. Отже, випускника музичної школи дбайливо передають з одних знайомих йому рук в інші. Попереднє знайомство учня з вимогами та методичними прийомами майбутнього викладача з фаху значно полегшує йому адаптацію до нових умов в музичному училищі.

Навчання в музичному училищі (коледжі) триває 4 роки. На цьому етапі закладаються основи професійної підготовки до виконавської діяльності в якості артиста ансамблю (капели) бандуристів. Головним завданням при підготовці ансамблевого бандуриста є оволодіння навичками колективного виконавства в капелі бандуристів, яке має особливості, притаманні тільки цій формі музичної діяльності. Виконавство в капелі бандуристів належить до складних синтетичних жанрів, де збігаються різні види виконавського мистецтва: гра на інструменті, спів, ансамблева гра та хоровий спів [10]. При такій багатогранній діяльності ансамблевого бандуриста важливе значення набуває постійний творчий контакт між керівником капели бандуристів та викладачами зі спеціального класу і постави голосу. Тільки якісна колективна робота цих викладачів над розвитком всіх індивідуальних та колективних музично-виконавських здібностей бандуриста може забезпечити підготовку високопрофесійного ансамблевого бандуриста – артиста капели бандуристів.

Особливий інтерес викликає реалізація наступності в підготовці ансамблевого бандуриста в студентському колективі, керівники якого знаходяться в особливо складних умовах, оскільки обмежені в часі терміном навчання студентів – учасників ансамблю. Адже щороку склад студентського колективу оновлюється. Випускники, які мають високий ступінь підготовки після закінчення навчального закладу, залишають ансамбль, а нові учасники – студенти першого курсу щорічно поповнюють навчальний колектив. Таким чином, кожен новий навчальний рік керівнику доводиться працювати з новим складом колективу, учасники якого мають різний рівень підготовки, що вимагає оновлення складу вокально-інструментальних партій. Кожного вересня керівник ансамблю бандуристів стикається з однією і тією ж проблемою – як можна швидше навчити, залучити і упровадити нових учасників в колектив ансамблю бандуристів, допомогти їм адаптуватися, освоїти репертуар, стати повноправними учасниками. Студенти вже з першого курсу повинні справлятися як з інструментальною так і з вокальною партією, вміти поєднувати своє виконання з іншими учасниками, підпорядковувати свою гру і спів диригенту і концертмейстеру, брати участь в концертній діяльності.

По закінченню музичного училища (коледжу) випускник отримує кваліфікацію артиста ансамблю (капели) бандуристів і вже може працювати за фахом. Також в музичному училищі відбувається здобуття практичних навичок і формування професійних компетенцій, що становлять основу подальшої професійної діяльності випускника як викладача початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів. Таким чином, працюючи у музичній школі, випускник училища (коледжу) включається в процес забезпечення наступності, готуючи нове покоління бандуристів з перспективою подальшого навчання на наступних ступенях музичної освіти.

На етапі училище – академія простежується паралель з етапом школа – училище: студент, який навчається в музичному училищі розглядається як потенційний абітурієнт для вступу до академії. Численні всеукраїнські та регіональні конкурси, в яких беруть участь студенти училища, допомагають досвідченим педагогам музичних вищих навчальних закладів (ВНЗ), які є членами журі цих конкурсів, простежити розвиток бандуриста з першого по четвертий курс. Яскравим прикладом є Всеукраїнський конкурс «Провесінь», який проводиться вже понад 20 років на базі Кіровоградського музичного училища під егідою Національної музичної академії України ім. П.І. Чайковського.

Після закінчення музичного училища бандуристи можуть продовжувати навчання на наступному рівні музичної освіти – в академії, інституті, університеті, удосконалюючи отримані навички і набуваючи нові, що необхідні в подальшій професійній діяльності. До учасника ансамблю бандуристів у ВНЗ висувуються серйозні вимоги: володіння на високому рівні технікою гри на інструменті та співу, навичками читання з листа інструментальних і вокально-інструментальних творів і, безумовно – володіння навичками ансамблевого і хорового виконання. Рівень складності творів для капели бандуристів, які виконують студенти академії, найчастіше наближається до рівня складності репертуару професійних колективів.

Дніпропетровська академія музики ім. М. Глінки – вищий навчальний заклад, в якому здійснюється багатоступенева безперервна підготовка фахівців музичного мистецтва: початкова (музична школа) – середня (музичний коледж) – вища (музичний факультет). Наступність в навчальному закладі такого типу стає закономірним явищем і є невід'ємною частиною освітнього процесу. Бандурист отримує унікальну можливість навчатися на різних рівнях музичної освіти у одного педагога, розвиваючи свої здібності і набуваючи необхідні навички, досягаючи високого рівня виконавської майстерності. При цьому бандурист позбавляється багатьох непотрібних факторів в своєму розвитку: відсутній процес адаптації до нового педагога при переході на наступний рівень освіти, немає необхідності перевчати та виправляти недоліки, закладені в музичній школі або училищі. На перших курсах навчання в музичному училищі або академії нерідко виникає необхідність усунення затискань, а також змін у постановці рук, постановці голосу, невірному звуковидобуванні через різні педагогічні або виконавські школи викладачів на попередньому рівні освіти. Як правило музикант в процесі навчання змінює не менше трьох педагогів, що іноді несприятливо позначається на темпі його професійного розвитку.

Проаналізуємо наступність в системі підготовки ансамблевого бандуриста (артиста ансамблю, капели бандуристів) на прикладі капели бандуристів «Чарівниці» Дніпропетровської академії музики ім. М. Глінки (до 2006 року - Дніпропетровського музичного училища). Основою забезпечення наступності педагогів класу бандури є їх приналежність до однієї бандурної школи, засновником якої є Л.С. Воріна, а її наступником - С.В. Овчарова. З легкої руки фундатора Київської школи академічного бандурного виконавства, професора С.В. Баштана, вона отримала назву Дніпропетровської бандурної школи [8, 86].

Наступність у підготовці ансамблевого бандуриста в Дніпропетровській академії музики ім. М. Глінки здійснюється таким чином:

- можливість навчання у одного і того ж викладача як мінімум на двох рівнях музичної освіти: в школі і коледжі і академії (факультеті);

- можливість навчання у педагогів однієї бандурної школи з єдиними вимогами і методичними підходами;

- можливість мати об'єктивне уявлення про особливості навчання на наступних етапах професійної підготовки завдяки тісній взаємодії зі студентами вищих рівнів в ході різних видів роботи. Така співпраця є не тільки ефективним елементом навчання, а й потужним мотиваційним чинником;

- можливість оволодіння навичками ансамблевого виконавства в капелі бандуристів протягом 9 років, оскільки після закінчення коледжу кращі учасники не залишають колектив, завдяки чому оновлення складу капели бандуристів сповільнюється;

- можливість для студентів коледжу переймати професійний досвід у більш сильних за рівнем підготовки студентів факультету під час сумісної роботи в капелі бандуристів, де студенти середньої та вищої ланки об'єднані в один творчий колектив;

- можливість отримання педагогічного досвіду при проходженні педагогічної практики: студенти коледжу проводять заняття з учнями школи під наглядом викладача, а студенти факультету, відповідно, – зі студентами коледжу;

- можливість постійного вдосконалення своєї педагогічної майстерності для педагогів усіх трьох ступенів підготовки завдяки тісній професійній взаємодії. В ході обговорення результатів виступів студентів та учнів по класу бандури більш досвідчені педагоги надають методичну допомогу молодим педагогам: дають цінні рекомендації та поради щодо роботи зі студентами та учнями, підказують шляхи виправлення проблем і помилок.

Неабияку роль відіграє наступність педагогів різних поколінь в Дніпропетровській академії музики ім. М. Глінки, де вся вертикаль музичної освіти (школа-коледж-академія) зосереджена в руках представників однієї бандурної школи: молоді педагоги Міхалевич Г.В., Хміль Н.В., Клименко О.О., що закінчили Дніпропетровську консерваторію є випускниками Овчарової С.В. і Березуцької М.С., які в свою чергу є випускниками викладача Воріної Л.С. і закінчили Дніпропетровське музичне училище по класу бандури.

Висновки. Наступність на всіх етапах безперервної професійної освіти бандуриста є обов'язковою умовою підготовки кваліфікованого ансамблевого бандуриста (артиста капели бандуристів) і здійснюється завдяки єдиній системі взаємодії між викладачами всіх трьох ступенів підготовки. Особливістю педагогічного забезпечення підготовки ансамблевого бандуриста є тісна співпраця педагогів зі спеціального класу, постави голосу та керівника капели бандуристів. Найбільш сприятливі умови для реалізації наступності на всіх трьох рівнях освіти створюються в одному навчальному закладі, що підтверджує досвід Дніпропетровської академії музики ім. М. Глінки.

Література

1. Бойко О.Ю. Бандура як засіб національного виховання української молоді (історичний аспект) / О.Ю. Бойко // Педагогіка та психологія. – 2013. – № 44. – С. 118-125.
2. Захарець С. Генеза бандури та парадокси історичного розвитку / С. Захарець // Нові дослідження пам'яток козацької доби в Україні. – 2013. – №22, Ч.2. – С. 95-100.
3. Кушпет В.Г. Старцтво: мандрівні старці-музиканти в Україні (XIX-поч. XX ст.) / В.Г. Кушпет. – К. : Темпора, 2007. – 592 с.
4. Морозевич Н.В. Бандурне мистецтво як культурне надбання сучасності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 «Музичне мистецтво» / Н.В. Морозевич. – Одеса : ОДМА ім. А.В. Нежданової, 2003. – 16 с.
5. Панасюк І.В. Кафедра бандури НМАУ імені П.І. Чайковського та передумови її створення / І.В. Панасюк // Науковий вісник НМАУ імені П.І. Чайковського. – 2013. – № 107. – С. –254-266.
6. Форкин Р.Б. Непрерывное профессиональное образование в сфере культуры и искусства. Проблемы преемственности и междуровневой интеграции / Р. Форкин // Труды СПбГУКИ, 2011. – Т. 191. – С. 160-174.
7. Хай М.И. Структура кобзарсько-лірницьких товариств: цеховий статут і цехове АРГО етнопедагогічні засади і реконструкція / М.И. Хай // Наукові записки. Серія: Мистецтвознавство. – 2014. – №2. – С. 116-127.
8. Чернета Т.О. Видатні музиканти Дніпропетровщини. Лідія Воріна / Т.О. Чернета. – Д. : Юрій Сердюк, 2009. – 119 с.
9. Шевченко М.О. Специфіка роботи з мішаною капелою бандуристів / М.О. Шевченко // Проблеми педагогіки мистецтва. Серія: кобзарське мистецтво. – 2007. – № 2. – С. 132-142.
10. Яківчук Г.В. Організація роботи ансамблю бандуристів у педагогічних закладах / Г.В. Яківчук // Актуальні питання мистецької педагогіки. – 2013. – № 2. – С. 148-152.

References

1. Boyko, O.Yu. (2013). Bandura as a means of national education of Ukrainian youth (historical aspect). *Pedagogika ta psihologiya*, 44, 118-125 [in Ukrainian].
2. Zaharets, S. (2013). Bandura genesis and paradoxes of historical development. *Novi doslidzhennya pam'yatok kozatskoyi dobi v Ukrayini*, 22, part 2, 95-100 [in Ukrainian].
3. Kushpet, V.G. (2007). *Startsivstvo: itinerant musicians elders in Ukraine (XIX-beg. XX century)*. Kyiv: Tempora [in Ukrainian].
4. Morozevich, N.V. (2003). Bandura art as a cultural heritage of modernity. Extended abstract of candidate's thesis. Odessa: ODMA [in Ukrainian].
5. Panasyuk, I.V. (2013). Department bandura P. I. Chaykovsky NMAU and preconditions of its creation. *Naukoviy visnik NMAU*, 107, 254-266 [in Ukrainian].
6. Forkin, R.B. (2011). Continuing professional education in the field of culture and art. Succession and interlevel integration problems. *Trudy SPbGUKI. (Vol. 191), (pp.160-174)* [in Russian].
7. Hay, M.Y. (2014). Structure kobza-lyre societies: the guild regulations and the guild charter ARGO ethnopedagogical principles and reconstruction. *Naukovi zapiski. ser.: Mistetstvosnavstvo*, 2, 116-127 [in Ukrainian].
8. Chemeta, T.O. (2009). Famous musicians Dnipropetrovsk. Lydia Vorina. Dnipropetrovsk: Yuriy Serdyuk [in Ukrainian].
9. Shevchenko, M.O. (2007). The specifics of working with mixed bandurists capella. *Problemi pedagogiki mistetstva. ser.: kobzarske mistetstvo*, 2, 132-142 [in Ukrainian].
10. Yakivchuk, G.V. (2013). Organization of bandura ensemble in educational institutions. *Aktualni pitannya mistetskoyi pedagogiki*, 2, 148-152 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 19.11.2016 р.

УДК 778.4

Назаркевич Євгенія Петрівна
аспірантка Київського національного
університету культури і мистецтв
nazarkewich@gmail.com

**СТЕРЕОЗОБРАЖЕННЯ У ДИЗАЙНІ ПРИКЛАДНОЇ
ДРУКОВАНОЇ ГРАФІКИ МАЛИХ ФОРМ НА ТЕРЕНАХ СРСР:
70–90-і роки ХХ століття**

Мета роботи. Дослідження полягає у висвітленні генезису та еволюції способів створення тривимірного простору на двовимірній площині та впливу стереоефектів на дизайн прикладної друкованої графіки малих форм періоду 70-90-х років ХХ ст. на теренах СРСР. Внесок радянських науковців, художників та стереофотографів у розвиток і впровадження стереозображення в оформлення друкованої продукції на територіях СРСР ще не досліджувалося. **Методологія** дослідження полягає у застосуванні аналізу, синтезу, фактологічного та історичного методів дослідження для вивчення процесів створення та еволюції стереозображення як елементу дизайну друкованої продукції. Зазначений методологічний підхід дав змогу отримати систематизовану інформацію про поетапний розвиток стереозображення у дизайні та виявити імена низки художників і стереофотографів, які стояли у витоків стереомистецтва періоду 70-90-х років ХХ ст. у межах тогочасного СРСР. **Наукова новизна** полягає у розширенні уявлення про генезис та еволюцію стереозображення та про його вплив на дизайн прикладної друкованої графіки малих форм. Введено до наукового обігу імена радянських художників і стереофотографів періоду 70-90-х років ХХ ст. **Висновки.** Репрезентовано можливості використання стереоскопії у дизайні прикладної друкованої графіки малих форм, що можуть сприяти різноманітності та унікальності дизайнерських проектів.

Ключові слова: стереозображення, стереофотографія, стереофотограф, стереолистівка, стереоскопія, прикладна друкована графіка малих форм.

Назаркевич Евгения Петровна, аспирантка Киевского национального университета культуры и искусств
**Стереозображение в дизайне прикладной печатной графики малых форм на территории СССР :
70–90-е годы XX века**

Цель работы. Исследование заключается в освещении генезиса и эволюции способов создания трехмерного пространства на двумерной плоскости и влияния стереоэффектов на дизайн прикладной печатной графики малых форм периода 70-90-х годов ХХ в. на территории СССР. Вклад советских ученых, художников и стереофотографов в развитие и внедрение стереозображения в оформление печатной продукции в пределах СССР еще не исследовался. **Методология** исследования заключается в применении анализа, синтеза, фактологического и исторического методов исследования для изучения процессов создания и эволюции стереозображения как элемента дизайна печатной продукции. Указанный методологический подход позволил получить систематизированную информацию о поэтапном развитии стереозображения в дизайне и выявить имена ряда художников и стереофотографов, которые стояли у истоков стереоискусства периода 70-90-х годов ХХ в. **Научная новизна** работы заключается в расширении представления о генезисе и эволюции стереозображения и о его влиянии на дизайн прикладной печатной графики малых форм. Введено в научный оборот имена советских художников и стереофотографов периода 70-90-х годов ХХ в. **Выводы.** Отобрано возможности использования стереоскопии в дизайне прикладной печатной графики малых форм, которые могут способствовать разнообразию и уникальности дизайнерских проектов.

Ключевые слова: стереозображение, стереофотография, стереофотограф, стереооткрытие, стереоскопия, прикладная печатная графика малых форм.